

Erwin W. Lutzer

REFORMA și întoarcerea la Evanghelie

Un model pentru Biserica de azi

Traducere de Laurențiu Pășcuță

Cuprins

Mulțumiri	14
Introducere	15
1. Putere, scandaluri și corupție	21
2. Un luceafăr de dimineață, o gâscă și o lebădă	26
3. Poarta din Wittenberg	40
4. Cine a fost Martin Luther?	49
5. Marea descoperire	58
6. Pieșele de domino încep să cadă	71
7. Mistrețul din via Domnului	83
8. Aceasta este poziția mea	92
9. Suntem protestanți acum	108
10. Dispute, dezbinare și destin	120
11. Luther și Biblia	136
12. Luther, Katie, copiii și moartea	146
13. Zwingli	159
14. Anabaptiștii	169
15. Calvin	178
16. Influența trainică a calvinismului	190
17. S-a sfârșit Reforma?	203
Note	217
Credite pentru fotografii	226

La finalul călătoriei noastre, vom fi încurajați să aflăm că Dumnezeu folosește oameni imperfecți în lucrarea Lui. Ne vom mira de curajul lui Luther și vom fi năuciți de mânia și de vîndetele lui personale. Vom fi impresionați de gândirea lui Jean Calvin și, totuși, vom pune sub semnul întrebării înțelepciunea de care a dat dovedă când a fost de acord cu decizia Conciliului Genevei de a-l arde pe rug pe ereticul Miguel Servetus. Vom fi dezamăgiți profund de faptul că Zwingli a fost de acord cu decizia Conciliului din Zürich de a condamna la moarte pe toți cei care resping botezul copiilor mici (și care se botezau unii pe alții la maturitate, când ajungeau să fie credincioși).

Și bineînțeles, vom afla că credința are un preț. Vom fi surprinși de miile celor martirizați pentru credința lor, fie că este vorba de Jan Hus, ars pe rug pentru credința lui de către Conciliul de la Konstanz, fie că este vorba de Felix Manz, ucis prin înecare în râul Limmat. Vom fi uimiți să vedem cât de întunecată a îngăduit Dumnezeu să fie lumea înainte ca aceste scânteie să aprindă o flacără în Germania, flacără ce avea în cele din urmă să lumineze întreaga lume.

Am avut privilegiul de mai multe ori să fiu ghid într-un tur al siturilor Reformei din Germania și Elveția. La sfârșitul fiecărui tur mă întorc mai hotărât să apăr „credința... dată sfintilor o dată pentru totdeauna” (Iuda 3). Sper ca, după ce veți parcurge împreună cu mine această călătorie, să fiți mai informați, inspirați și hotărâți să susțineți claritatea Evangheliei cu orice preț. Vom fi provocați intelectual și îmbogățiți spiritual. Trebuie să salvăm Evanghelia de orice distorsionare a ei, de înlocuitorii iefuii și de pericolul neglijării acesteia.

Vom redescoperi acele adevăruri care fac Biserica măreață.

1

Putere, scandaluri și corupție

Creștinismul poate supraviețui și fără Evanghelie.

Dați-mi voie să lămuresc. Există o formă de creștinism care s-a dezvoltat în perioada medievală și care a supraviețuit până în zilele noastre fără Evanghelie. Este, bineînțeles, un creștinism impotent care nu poate oferi oamenilor siguranța mântuirii și care nu duce la o trăire în sfîntenie, dar care continuă să fie numit *creștinism*. Fiecare generație, inclusiv generația noastră, fie că suntem catolici sau protestanți, trebuie să luptăm pentru puritatea Evangheliei. Stă în natura noastră să respingem verdictul Evangheliei în ce ne privește și să ne împotrivim simplității profunde a mesajului harului care transformă. Evanghelia trebuie apărată mereu, iar uneori trebuie recuperată.

După toate aparențele, la finele secolului XV și începutul secolului XVI, Biserica Catolică avea nevoie disperată de o reformă. Mulți lideri ai bisericii trăiau într-o stare de decadență obscenă, care nu facea altceva decât să stârnească cinismul închinătorilor obișnuiți. Regina Isabela de Castilia (1451–1504) a scris că „majestatea clerului trăiește într-un concubinaj vădit, iar dacă justiția noastră caută să-i pedepsească, se revoltă și stârnesc scandaluri. Într-atât disprețuiesc ei justiția noastră, încât sunt gata să pună mâna pe arme împotriva ei.”¹

Puteți lua în considerare modul în care Andrea di Strumi evaluează creștinismul medieval. „Cu toate acestea, în acea perioadă ordinele ecclaziale erau atât de corupte, încât cu greu se

găsea cineva care să se afle la locul potrivit. Unii slujeau pasiunii pentru vânătoare, plimbându-se cu câini de vânătoare și șoimi, alții erau proprietari de taverne și supraveghetori nelegiuți... aproape toți trăind fără rușine, având soții recunoscute public sau concubine.”²

Pe vremea aceea, Evanghelia fusese îngropată sub secole de tradiții și superstiții. Cum spunea un scriitor: „Aveam prea multe biserici, prea multe relicve (adevărate sau false), prea multe minuni neadevărate. În loc să ne închinăm singurului Domn viu, ne-am închinat unor oase moarte, și în locul Hristosului nemuritor, ne-am închinat pâinii muritoare [pâinea consacrată din cadrul liturghiei].”³

Pe măsură ce creștea puterea Bisericii Catolice, creșteau și pretențiile exagerate ale acesteia de autoritate spirituală. Preoții, care erau învățați că au puterea să transforme pâinea și vinul obișnuite în trupul și sângele reale ale lui Hristos, credeau că pot da sau lua mântuirea oricui după bunul lor plac. Bineînteles că papa avea puterea de a deschide raiul pentru prietenii lui, iar dușmanii și-i putea trimite în iad. Este evident că Evanghelia avea nevoie să fie salvată de tradițiile derutante ale creștinismului medieval.

Până și catolicii devotați vor recunoaște că biserică avea nevoie de o reformă – și asta urgent. Poate și-ar dori ca reformele să nu fi ajuns atât de departe precum cea condusă de Luther, însă trebuie să admită că biserică alunecase de secole în corupție și că abuzurile trebuiau opriate.

Robia babiloniană a Bisericii

Să facem puțină istorie. Gândiți-vă la următorul scandal. Din anul 1305 și până în anul 1377 (în total 72 de ani), au existat șase papi succesiivi, toți de origine franceză, care și-au exercitat autoritatea din Avignon, din sudul Franței. Vă puteți imagina reacția cetățenilor Romei la o astfel de umiliință adusă orașului lor, care secole la rând a fost considerat locul de îngropare a rămășițelor Sf. Petru și care nu mai găzduia acum papalitatea?

Această usurpare a autorității a fost luată în nume de rău nu doar în Italia, ci și în Germania. Din moment ce Roma a refuzat să susțină papalitatea „rebelă”, papii francezi au strâns bani în orice mod posibil, prin taxe, prin războaie sau mită.

Această perioadă a istoriei bisericii este cunoscută sub numele de „robia babiloniană a bisericii” deoarece papalitatea era plecată din Roma, fiind ținută captivă în Franța timp de 70 de ani (de fapt, 72 de ani), asemenea Israelului care a fost ținut captiv în Babilon timp de 70 de ani.

Italienii au fost în extaz când, în cele din urmă, în anul 1377 a fost ales un papă italian, iar papalitatea s-a mutat din nou la Roma. S-a iscat însă o situație și mai ridicolă. Papa care domnea în Avignon a refuzat să abdice. Acum avem *doi* papi care conduc simultan. Când amândoi au fost destituiți de cardinali și a fost ales un nou papă, ambii au refuzat să accepte demiterea și să se retragă. Lucrul acesta a dus la situația în care *trei* papi se aflau la conducerea bisericii simultan. Toți trei pretințeau a fi succesorii lui Petru, considerându-se reciproc „Antihristul” și vânzând indulgențe cu scopul de a strângă suficienți bani pentru a se lupta împotriva celorlalți doi.

Abia la Conciliul de la Konstanz din anul 1414 toți cei trei papi s-au retras făcând loc unui singur succesor. Perioada de 36 de ani cu mai mulți papi rivali (care nu erau chiar modele de credibilitate și smerenie) este cunoscută sub numele de „Schisma Papală”.

Aceste scandaluri i-au făcut pe oamenii de rând să se îndoiască de faptul că papalitatea L-ar reprezenta pe Hristos, capul Bisericii. Mai mult, diferite țări din Europa s-au alăturat unui papă sau altuia, confuzia și corupția devenind evidente tuturor. Loialitatea față de papalitate a fost cel puțin pusă sub semnul întrebării, dacă nu chiar abandonată.

Cu siguranță că au existat unii oameni care au înțeles și au cresut Evanghelia și în aceste secole de întuneric și confuzie spirituale. Călugării care aveau acces la Scripturi experimentau adesea o relație personală cu Hristos. Evanghelia, chiar dacă a

fost îngropată sub secole de tradiții opuse, putea fi găsită de cei care o căutau. Dumnezeu nu S-a lăsat fără o mărturie.

Tolerarea abuzurilor

Biserica a mai fost bântuită și de alte abuzuri. Clerul care era judecat pentru un motiv sau altul era dus în fața unei instanțe bisericești, nu înaintea unei curți civile. Astăzi, în Statele Unite, preoții se supun legilor constituționale și civile, însă în zilele aceleia, ei erau judecați după o lege canonica, așa cum era interpretată aceasta de către colegii lor. Ne putem imagina abuzurile tolerate de acele fețe bisericești interesate mai degrabă de protejarea colegilor lor și de însfăcarea puterii decât de a acționa în interesul oamenilor sau, chiar mai important, spre slava lui Dumnezeu. Încercările bisericii de a-și acoperi păcatele erau evidente.

Simonia (vânzarea pe bani a pozițiilor spirituale) era în floare. „Cărămizile episcopale” erau vândute celui ce dădea cel mai mult. Recunoașterea legală a creștinismului din timpul lui Constantin, în secolul IV, și creșterea bisericii în bogăție și putere au intensificat ispita liderilor bisericii de a accepta „daruri” în schimbul unor poziții spirituale sau sacre. Astfel, biserica s-a îmbogățit cu terenuri și bani și, după cum era de așteptat, conducătorii spirituali care și-au cumpărat promovarea erau adesea oameni imorali și coruși.

Enoriașii erau recunoscători că biserica decretase cu câteva secole înainte faptul că stilul de viață al preoților nu afectează validitatea sacrementelor. Într-adevăr, nimeni altul decât marele teolog Augustin a spus că sacamentele au o valoare *ex opere operato* („prin faptele înfăptuite” sau „în și din ele însele”), chiar dacă ritualurile sunt înfăptuite de „hoți și tâlhari”. De aceea, oamenii nu trebuiau să se teamă că sacamentele primite

O pictură din secolul XII care ne descrie vânzarea unei poziții bisericești. Termenul „simonie” provine de la Simon Magul, care s-a oferit să cumpere Duhul Sfânt de la apostoli, în Faptele apostolilor 8.

erau invalide. Însă din motive pe care le vom lămuri ulterior, oamenii de rând au fost privați de privilegiul de a audii Evanghelia care le-ar fi putut oferi siguranță vietii veșnice. Îndoială – adesea o îndoială plină de frică – cu privire la mantuirea personală era frecventă și, de fapt, încurajată de biserică. A fi sigur de mantuirea personală însemna a te face vinovat de păcatul mandriei.

Cu mult înainte de intrarea lui Martin Luther în scenă, au fost câteva valuri de reformă care au slăbit monopolul bisericii asupra sufletelor oamenilor. Mii de oameni, atât din Anglia, cât și din Europa continentală, știau că reforma trebuia să înceapă și erau gata să o susțină în cazul în care ar fi apărut. După cum vom vedea, Luther a venit pe urma celor care au afirmat aceleași convingeri doctrinare în care avea să credă el. Deși biserica oficială a redus la tacere mișcările de reformă anterioare, nu a fost în stare să opreasă valul început de Luther. Ruperea finală de Roma, începută de Luther, a fost atât finală, cât și ireversibilă.

În următorul capitol vom arunca o privire asupra a două dintre vocile Reformei care au început sub forma un păräiaș și care aveau să se transforme într-un râu larg al Reformei sub conducerea lui Martin Luther. Nu ar fi prea mult să spunem că nu l-am putea înțelege pe Luther dacă nu am înțelege impactul acestor doi antemeritori ai mișcării Reformei. Până și Luther a recunoscut că a moștenit învățăturile unor uriași ai credinței.

Ilustrație dintr-un manuscris ceh zugrăvindu-pe diavol vânzând indulgențe cu aproape treizeci de ani înainte ca Martin Luther să publice Cele 95 de teze.

Un luceafăr de dimineață, o gâscă și o lebădă

Mulți oameni consideră că Reforma a început când Martin Luther a afișat faimoasele sale *95 de teze* pe poarta Bisericii Castelului din Wittenberg. Eforturile lui eroice au fost precedate de cei care și-au riscat viața pentru a salva Evanghelia de mâinile unei biserici aflate sub stăpânirea unor conducători fără scrupule, caracterizată de intrigi politice și corupție doctrinară.

Acești pre-reformatori au încercat să reformeze biserică înainte de perioada cunoscută sub numele de Reformă, însă succesorul lor a fost limitat la anumite zone geografice sau la anumite probleme specifice. Cu toate acestea, încercările lor au slăbit influența bisericii asupra maselor de oameni și au pregătit calea pentru venirea lui Luther.

John Wyclif: Luceafărul de dimineață al Reformei (1330–1384)

În cadrul unui tur al siturilor Reformei din Anglia, am vizitat una dintre cele mai impresionante biserici din întreaga Europă: Catedrala Sf. Paul din Londra. După ce a participat la slujbă, grupul nostru s-a întrebat spre colțul din partea de nord-est a curții bisericii, unde se află statuia Sf. Paul al Crucii. După cum vă puteți da seama, este un monument ridicat în onoarea Sf. Paul,

cel care a dat și numele catedralei. Cu câteva secole în urmă, exact în acel loc, au fost arse mai multe exemplare ale Bibliei în limba engleză; de fapt, biserică oferea bani celor care confiscau Scripturile pentru a putea fi distruse.

Aceste Biblia erau copiate cu trudă de urmașii lui John Wyclif, omul cunoscut ca „Luceafărul de dimineață al Reformei” (o referire la Venus, planeta ce prevăzutează răsăritul). Exact, Wyclif a condus o revoltă împotriva bisericii care avea să fie prima licărire de lumină ce penetra întunericul spiritual din Anglia și din restul Europei.

Cine a fost John Wyclif?

Wyclif s-a născut în anul 1330 în pitorescul orașel Ipreswell (astăzi Hipswell), din Anglia. A fost acceptat la Oxford unde a studiat omiletica. Din moment ce a trăit în vremea „robiei babiloniene a Bisericii” și în primii ani ai Schismei Papale, era familiar cu corupția din biserică.

Ca unul dintre cei mai importanți gânditori ai epocii sale, Wyclif a scris câteva cărți importante de filosofie și teologie. El a fost teologul principal al Universității din Oxford. Unele dintre ideile lui erau radicale, motiv pentru care nu puteau fi implementate. Îndreptându-și furia împotriva preoților corupți ai Angliei și împotriva papei, el învăță că cei care conduc cu nedreptate încalcă termenii autorității conferite de Dumnezeu. El a îmbrățișat credința radicală că statul are dreptul de a-i depoziada de pământ pe clericii corupți. Chiar dacă astfel de idei nu se dovedeau a fi practice, ele au încurajat oamenii să ia atitudine împotriva abuzurilor ce pătrunseseră în biserică.

Biserică din Anglia era bogată. Ea deținea aproximativ o treime din teritoriul țării, fără să plătească niciun impozit. Acest fapt l-a întristat pe Wyclif, până acolo încât a susținut că oamenii nu sunt obligați să asculte de conducătorii pământești și adesea corupți ai bisericii, întrucât ceea ce contează înaintea lui Dumnezeu este Biserică invizibilă a celor aleși. În loc să privească spre papă sau emisarii lui, credinciosul trebuie să studieze Biblia pentru a afla